

FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ BİYOETİK DEĞERLERİ İLE BİLİMSEL OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ VE EMPATİ BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

DUYGU TURGUT*, DOÇ. DR. ZEHA YAKAR*

duyguturgut.d@gmail.com, zyakar@pau.edu.tr

Günümüzde insanlar daha fazla bilgiye her zamankinden daha hızlı bir şekilde ulaşmasına rağmen bu bilgilerden hepsi bilimsel bilgi değildir. Dolayısıyla her vatandaş sağlık, çevre ve sosyo-bilimsel konular ile ilgili bilgilerin güvenilirliği hakkında kararlar vermek zorundadır. Bu durumda bilimsel okuryazarlık, uygun kararlar vermeye yardımcı olmada önemli bir rol oynamaktadır. Biyoetik alanındaki bir ikilemi analiz ederken yapılması gereken ilk şey bilgi toplamaktır. Yine de konu hakkında bilgi toplamak tek başına yeterli değildir. Çünkü konu hakkında bilgi edinmek bize neyin ne olduğunu gösterse de neyin nasıl olması gerektiğini gösteremez. Bilgi edinmeye ek olarak etik sorunları çözümlenebilmek için bazı becerilere de gereksinim vardır. Bu becerilerden biri empatidir. Empati becerisi bir yönüyle etkili problem çözümü sağlamaktadır. Bu noktadan hareketle toplumsal düzeyde bilgilenme ve bilinçlenmenin sağlanabilmesi için bu alana yönelik temel bilgi ve etik karar verme becerisi kazandıracak olan öğretmenlerin, değişen dünyaya ayak uyduracak, nitelikli insan yetiştirebilmesi için en başta kendilerinin bu bilgi ve becerilere sahip bireyler olmaları gerekmektedir. Bu nedenle bu araştırmada; öğretmen adaylarının sosyo-bilimsel konulara yönelik biyoetik değerleri sınıflar bazında araştırılmış, öğretmen adaylarının bilimsel okuryazarlık ve empati düzeyleri ile biyoetik değerleri arasındaki ilişki ortaya konmuştur. Katılımcılar 2016-2017 akademik yılında Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümüne devam eden araştırmaya katılmaya gönüllü olan 298 öğretmen adayından oluşmaktadır. Araştırmada biyoetik değerleri ölçmek amacıyla geliştirilen, Turgut ve Yakar (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan Biyoetik Değer Ölçeği kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının bilimsel okuryazarlık düzeylerini ölçmek için geliştirilen Turgut (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan Temel Bilimsel Okuryazarlık Testi kullanılmıştır. Son olarak fen öğretmen adaylarının empati becerilerini ölçmek amacıyla katılımcılara uygulanan ve Türkçeye Bora ve Baysan (2009) tarafından uyarlanan Empati Ölçeği uygulanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının biyoetik değerlerinin, bilimsel okuryazarlık düzeylerinin ve empati becerilerinin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre artış gösterdiği saptanmıştır. Bu sonuç, katılımcıların özellikle 3. ve 4. sınıfta aldıkları ders içerikleri ile (genetik ve biyoteknoloji, bilim tarihi ve bilimin doğası, çevre bilimleri, biyolojide özel konular, evrim) açıklanabilir. Bu derslerin içerikleri ve işleniş yöntemi, öğretmen adaylarına bu içeriklere yönelik sorgulamalar yapmaları için ayrılan zaman ve verilen araştırma ödevleri katılımcıların biyoetik değerlerini yükseltmiş olabilir. Öğretmen yetiştirme programının öğretmen adaylarının biyoetik değerlerini, bilimsel okuryazarlıklarını ve empati becerilerini geliştirmede etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Empati ve etik birbirleriyle ilişkili kavramlardır ve birbirlerini etkilemektedirler. Bu çalışmada da fen öğretmen adaylarının biyoetik değerleri ile bilimsel okuryazarlık düzeyleri ve empati becerileri arasında pozitif yönde düşük bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışmanın bulguları öğretim ve öğrenme kalitesini artırmak amacıyla eğitim uygulayıcıları ve öğretmenler için yol gösterici olacağına inanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *BİYOETİK, BİLİMSEL OKURYAZARLIK, EMPATİ, ÖĞRETMEN ADAYLARI, ÖĞRETMEN YETİŞTİRME PROGRAMI*